

2024 – 2027

FÖRSAMLINGSINSTRUKTION

ROSLAGENS NORRA PASTORAT

Svenska kyrkan
ROSLAGENS NORRA PASTORAT

Innehållsförteckning

Inledning	3
Omvärldsanalys	4
Dopet – ett liv i trygghet och lärande	5
Existentiell hälsa och meningen med livet	7
Klimat och miljö – jorden är vårt gemensamma hem	8
Kyrkans plats i det offentliga rummet	9
Avslutning	10
Obligatoriska uppgifter enligt kyrkoordningen och Domkapitlet i Uppsala stift	11

Inledning

Vad är meningen med allt?

Andelen svenskar som beskriver sitt liv som meningslöst har fyrdubblats sedan 2003 enligt en svensk undersökning (Kairos future). Tiden vi lever i rymmer oro för klimatet och våra barns framtid. I denna tid behöver vi som kyrka ta plats och bidra med det vi kan. Den stora, existentiella frågan om mening har inget enkelt svar, den är snarare ett universum att upptäcka. Frågan sätter fingret på den moderna människans längtan efter mening och sammanhang och den behöver gå hand i hand med det hopp och livsmod människan behöver för att leva.

Både frågan om meningen med allt och sökandet efter svar får plats i kyrkans grundläggande uppgift; fira gudstjänst, utöva diakoni, undervisa och bedriva mission. I vår reviderade församlingsinstruktion behåller vi våra tidigare fokusområden med vissa förändringar. Vi skruvar dopområdet tydligare mot lärande i och utanför gudstjänsten och utökar arbetet för klimat och miljö – detta ryms inom uppdraget att undervisa och fira gudstjänst. Vi omformulerar begreppet psykisk ohälsa till existentiell hälsa – detta ryms inom uppgiften att utöva diakoni. Vi lägger till arbete mot näthat i området som rör kyrkan i det offentliga rummet – detta ryms inom uppgiften att utöva mission.

De områden vi har identifierat, utifrån omvärldsanalys och den grundläggande uppgiften i ett pastoralt program är:

- Dopet – ett liv i trygghet och lärande
- Existentiell hälsa och meningen med livet
- Klimat och miljö – jorden är vårt gemensamma hem
- Kyrkans plats i det offentliga rummet

Processen gjordes kort och diskussioner har främst ägt rum bland pastoratets anställda och förtroendevalda i förvaltningsutskottet. Vår önskan är att formulera en lättfattlig församlingsinstruktion som ger riktning och inspiration i allt arbete för evangeliet.

Sara J Grip – kyrkoherde Roslagens norra pastorat

Omvärldsanalys

- Invånarantal inom pastoratet, drygt 10 000
- Medlemmar i Svenska kyrkan 64%
- Boende i tätort, Östhammar, Hargshamn och Öregrund 66%
- Boende på landsbygd: 34%

Roslagens norra pastorat bildades 2017 genom en sammanläggning av Frösåkers och Öregrund-Gräsö församlingar. Pastoratet omfattar delar av Östhammars kommun med tätorterna Östhammar, Hargshamn och Öregrund. Utöver dessa ingår även Börstil, Harg, Valö, Forsmark och Gräsö med sina respektive kyrkor.

Inflyttningen är större än utflyttningen och knappt hälften är ensamhushåll. Stora arbetsgivare i pastoratet är Östhammars kommun, Vattenfall (Forsmarks Kraftgrupp AB), Fiskeriverket SLU och Sandvik i Gimo. Många invånare pendlar till Uppsala. Turistnäringen är en viktig inkomstkälla, framför allt sommartid i Öregrund-Gräsö. Arbetslösheten är relativt liten i Östhammars kommun.

Åldersstrukturen är snedfördelad med en stor andel pensionärer. Många invånare är aktiva i kyrka och föreningsliv. Byggprocessen avseende ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark är i dagsläget inte helt klart, men kommer troligen att innebära inflyttning och fler arbetstillfällen. Ett orosmoment är vattenförsörjningen, på grund av ett alltför litet reningsverk. I pastoratet finns idag fyra skolor med ca 1000 elever.

Andelen utrikesfödda i Östhammars kommun är 3,8 %. På grund av kriget i Ukraina har 76 personer, mestadels familjer, bosatt sig i Östhammar och i Öregrund. Enligt EU:s massflyktsdirektiv har de uppehållstillstånd i Sverige, men osäkerheten om hur länge man får stanna i Sverige är svår. Pastoratet har, tillsammans med fler aktörer inom kommunen, på bästa sätt försökt stötta och hjälpa. I samverkan med Ekumeniakyrkan driver pastoratet ett språkcafé. Östhammar ligger under det finskspråkiga förvaltningsområdet, men de finskspråkiga inom pastoratet är relativt få. I grannpastoratet Gimo finns verksamhet för finskspråkiga och gudstjänster firas på finska. Vid behov av teckenspråkig kompetens kontaktas Uppsala stift.

Dopet – ett liv i trygghet och lärande

Lilla liv nu är du här känner inte världen.
"Gud som haver barnen kär" blir din hjälp på färden.
Gud har kallat dig vid namn, ger dig trygghet
i sin famn så att du kan växa vis av livets läxa.
Ur Psalmer i 2000-talet nr 901

I den komplexa tid vi lever i behöver människor en kompass för att kunna navigera. Den kristna tron tillsammans med kyrkans kulturarv skapar både trygghet och riktning i livet. Men hur förmedlar och undervisar vi om dopet på ett, för vår tid, pedagogiskt sätt?

Tradition är ett skäl att låta döpa sitt barn. Det motivet ska bejakas men behöver samtidigt fördjupas i en tid då kunskapen om kristen tro förtunnas. Inte sällan ställs tro och tradition mot varandra och här finns en utmaning både teologiskt och pedagogiskt.

Under några år har vi arbetat med att stärka relationerna till nyblivna föräldrar bland annat genom att besöka dem och lämna en dopkasse med en välkomstgåva. Vi har också bjudit in till nya former av barnverksamhet. Idag ser vi behov av att tydliggöra och strukturera dopundervisningen. Vi vill kalla det för trosupplärning, med inspiration från Norska kyrkan. Målet med trosupplärning är att väcka och stärka kristen tro, bidra till kristen livstolkning i tanke och handling, samt väcka engagemang och deltagande i kyrka och samhälle. Ett exempel är att i alla barngrupper lära ut bönen: Gud som haver barnen kär. Ett annat exempel är att i skolan lära ut kyrkans högtider och kyrkans psalmer. I gudstjänstlivet på söndagarna vill pastoratet utveckla barnens deltagande på sina villkor. Bland annat vill vi skapa barnens altare där barnen får vara präst och leka nattvard. Ett annat exempel är gudstjänstverkstad för stora och små, där inte minst musiken spelar stor roll.

Pastoratet har stärkt sitt arbete med skola och kommun och breddat både konfessionellt och icke-konfessionellt samarbete. Icke-konfessionella exempel är projektet "Sång-i-gång", Grubbelklubben på Forsmarks gymnasium och Riddarskolan i Öregrund (från våren 2024 även i Östhammar). Här finns kyrkan med i samtal om aktuella ämnen och livsfrågor som berör etik och moral. Pastoratet vill fortsätta bygga goda relationer i skolan och utveckla ett program om kyrkans kulturarv där också kyrkogårdarna lyfts fram.

Det finns barn och unga som vi har svårare att nå, bland annat i området Ulrikeberg i

Östhammar. Här vill pastoratet öka sin diakonala närvaro och satsa på fler aktiviteter för både barn och föräldrar i förhoppning att sänka trösklarna till kyrkan.

Pastoratet har fått dispens från Domkapitlet i Uppsala stift för att välkomna konfirmander redan från årskurs 7. Vi tror att fler kommer att välja konfirmationsundervisning i och med denna satsning och vi fortsätter att erbjuda grupper både under veckodagar och under loven.

Livslängden ökar i Sverige och därmed drabbas fler av sjukdomar i demens. På äldreboenden möter kyrkan många med demenssjukdom som behöver bemötas med värme och kunskap. Hur förmedlar vi evangeliet till denna grupp, hur förmedlas tryggheten i dopet? Vi vill utveckla verksamheterna för äldre med demenssjukdom. Vi ser behov av att förbättra pedagogik och bemötande, att låta dopets trygghet förmedlas bortom orden, med musik och igenkänning. Vi ser också möjligheten att skapa nya, generationsöverskridande mötesplatser mellan äldre och barn.

Existentiell hälsa och meningen med livet

Ty Gud har inte gett oss modlöshetens ande utan kraftens,
kärlekens och självbesinningens.
Ur Bibel 2000, 2 Tim 1:7

Andelen svenskar som beskriver sitt liv som meningslöst har, enligt en svensk undersökning, fördubblats sedan 2003 (Kairos future 2023 "Läget i landet – tecken i tiden"). Världshälsoorganisationen, WHO, inkluderar andliga och existentiella frågor i sitt hälsobegrepp och har definierat åtta dimensioner som är viktiga för den existentiella hälsan: hopp, helhet, harmoni, förundran, meningen med livet, andlig styrka och kontakt, personlig tro och gemenskap.

Pastoratet har de senaste åren arbetat mot psykisk ohälsa och särskilt suicidproblematik. Vi har ökat vår kunskap, bjudit in till samtalskvällar på Café existens, involverat fler samhällsaktörer och uppmärksammat suiciddagen i gudstjänsten. Pastoratet fortsätter arbetet, men vänder på begreppen: arbete mot psykisk ohälsa och suicid blir arbete för att främja psykisk och existentiell hälsa.

En grundbult i alla kyrkans verksamheter är att erbjuda en känsla av sammanhang. Gemenskap där isolering bryts och kontakter med medmänniskan skapas. Mötesplatser där mitt namn blir uttalat, där någon frågar efter mig. Vi vill tillsammans med ungdomar och andra lämpliga grupper och samhällsaktörer hitta metoder för att föra samtal om existentiell hälsa, bland annat genom Svenska kyrkans metodmaterial *Meningen med mig*.

Musiken och körsången har en helande kraft, den erbjuder en känsla av sammanhang och mening för såväl utövare som för dem som lyssnar. Detsamma gäller pilgrimsvandringar, retreatar och stilla dagar, som också leder till psykisk hälsa. Kyrkan har redan många metoder som kan kommuniceras och ytterligare fördjupas. Genom mer kunskap och tydligare kommunikation vill pastoratet hitta fler vägar i det arbetet.

Klimat och miljö – jorden är vårt gemensamma hem

Jorden är Herrens med allt den rymmer,
världen och alla som bor i den.
Ur Bibel 2000, Ps 24:1

Brandlarmet hörs genom klimatrapporeringen. Arbete för en bättre, hållbar miljö är den kanske mest angelägna frågan i vår tid. Vad innebär en omvändelse till att välja en mer hållbar livsstil? Hur kan vi leva så att vårt ekologiska fotavtryck håller sig inom klimatneutrala gränser?

Klimatkrisen kräver både yttre och inre kraftsamling. Utifrån Guds kärlek frigörs vår kraft och vår förmåga att gå omsorgens, istället för försummelsens väg. När vi går omsorgens väg blir vi ansvarsfulla medskapare i världen och lokalt. I den kristna tron finns erfarenhet av att det till synes omöjliga kan bli verklighet. Tillsammans behöver vi kommunicera hopp och ansvarstagande för miljön men framför allt vara förebilder. Det handlar om barnens framtid. Pastoratet vill utforska och arbeta för att hitta nya förhållningssätt till livet, ompröva vårt sätt att tänka kring skapelsen, livsstil, välfärd och rättvisa. Dessa värderingsfrågor ska ges särskilt utrymme, särskilt i dialog mellan yngre och äldre generationer för att skapa framtidstro och väcka hopp. Den angelägna frågan om klimatet konkretiseras i flera av pastoratets gudstjänster och ska genomsyra verksamheterna i olika former.

Under 2023 miljödiplomerades Roslagens norra pastorat som nu fortsätter arbetet för en bättre miljö. Vi vill vidga territorialförsamlingsbegreppet till att också gälla vår bygds ekosystem, med jord och hav, växter och djur av alla slag. Tillsammans med alla goda krafter vill pastoratet värna den biologiska mångfalden och tillsammans arbeta för en hållbar livsstil och ett hållbart samhälle. Under kommande fyra år vill pastoratet satsa på att nå målen för Färdplan för klimatet – etappmål 2, som antagits av Kyrkomötet. Särskilt angeläget är tre huvudområden: Att satsa på förnyelsebar el och solcellsenergi. Att arbetet med att utöka den biologiska mångfalden intensifieras. Att vattenfrågan lyfts, bland annat genom möjligheten att tillvarata regnvatten.

Kyrkans plats i det offentliga rummet

Mission är inte ett projekt för kyrkoexpansion utan för kyrkans förkroppsligande av Guds frälsning i denna värld
Ur skriften Tillsammans för livet 2013 Kyrkornas världsråd, § 58

Mission hör till kyrkans väsen och är inte i sig en aktivitet utan något som beskriver vad kyrkan är; en del av Guds sändning i världen. Därför vill pastoratet fortsätta arbetet med att stärka sin plats i det offentliga rummet i samarbete med aktörer inom samhälle och föreningsliv.

Gudstjänstlivet i Östhammars kyrka engagerar idag fler än tidigare. Idag samarbetar vi med Equmeniakyrkan och arbetet med barnens gudstjänst i Östhammar har inletts. Satsningen i Östhammar fortsätter åren framöver och pastoratet vill engagera fler i gudstjänstlivet.

Arbetet fortsätter med att finnas på offentliga platser och öka samarbetet med andra samhällsaktörer. Exempel är närvaro under Öregrunds båtvecka, vid Drive-in-gudstjänster i Norrskedika och i hembygdsgrändar. Religionsfobi kan stå i vägen för samarbeten med till exempel skola och andra samhällsaktörer. Pastoratet har redan goda erfarenheter av att föra samtal om detta på ett nyanserat sätt och vill fortsätta dialogen för att möjliggöra fler kontakter. Samarbetet med Östhammars kommun har blomstrat det senaste året och arbetet med fler samhällsnära kontakter fortsätter.

Vi vill finnas i världens brus och kommunicera både verksamheter och kyrkans budskap. Vi vill öka vår närvaro i den digitala världen, knyta an till frågan om existentiell hälsa och aktivt motverka näthat och det hårda samtalsklimatet som råder, framför allt på plattformar där ungdomar finns. Här behöver vi mer kunskap om hur vi kan öka kyrkans närvaro i det digitala rummet. En idé är att utbilda unga och andra församlingsbor till att bli Nätvandrare i kyrkans tjänst.

Pastoratets tidning riktar sig i första hand till grupper som inte har en vardaglig kontakt med kyrkan. Den delas ut till alla boende och fortsätter att ta upp aktuella ämnen, förmedla kyrkans kulturarv och undervisa i den kristna tron.

Avslutning

Församlingsinstruktionen gäller tills vidare och revideras vart fjärde år eller efter särskilt beslut.

Kyrkofullmäktige 13 nov 2023 i Östhammar

Anna-Lena Söderblom – Kyrkofullmäktiges ordförande

Sara J Grip – Kyrkoherde

Utfärdad av Domkapitlet Uppsala stift 17 jan 2024.

Obligatoriska uppgifter enligt kyrkoordningen och Domkapitlet i Uppsala stift

---

Barnkonsekvensanalys: En barnkonsekvensanalys har gjorts. Barns och ungas perspektiv finns med i det pastorala program som är utarbetat i Församlingsinstruktionen.

Huvudgudstjänster: Roslagens norra pastorat uppfyller Domkapitlets beslut om huvudgudstjänster. I normalfallet firas en huvudgudstjänst i Öregrund/Gräsö församling och en i Frösåkers församling varje söndag. Så sker också kyrkliga helgdagar, förutom Kristi himmelfärds dag, annandag jul och annandag påsk, då pastoratet sammanlyser till en huvudgudstjänst. Sammanlysning i pastoratet kan ske vid speciella tillfällen, såsom visitationshögmässa. Huvudgudstjänst firas tillsammans med Ekumeniakyrkan i Östhammar flera gånger per år. Vid övriga tillfällen för ekumenisk gudstjänst firas huvudgudsgudstjänsten i Öregrund/Gräsö församling.

Nattvardsfirande: Antal huvudgudstjänster med nattvard som firas inom pastoratet är cirka 65 per år. Varje söndag firas gudstjänst med nattvard i någon av församlingarna enligt pastoratets gudstjänstplanering.

Konfirmandhandlingsplan: Ett levande dokument som revideras varje år. Senast 2023.

Kyrkomusiker: Den obligatoriska kyrkomusikertjänsten ska vara kantor.

Sammanfattning: Se församlingsinstruktionens inledning.